

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Қолданылған әдебиет

1. Egov.kz
2. «Жасыл экономика» деген не?/«Ақ Жайық», наурыз 2009.
3. «Жасыл экономика» жетістіктері/«Дала мен қала»,маусым 2013.
4. «Қалдықты да қажетке жарату керек»/ «Айқын»,қаңтар 2014.

УДК 332.365

«ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКА» ИННОВАЦИЯЛАРДЫ ДАМУЫ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Ертасқызы Аяулым
aiauka_151294@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Экономика» мамандығы студенті,
Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі - Кулмағанбетова А.С.

Қазіргі кезде ел экономикасының өсуінің негізгі факторларының бірі болып инновациялық даму табылады. Қазақстанның экономикасының дамуы инновация мен ғылымның дамуының түбегейлі өзгеруіне, білімге, мамандандырылған кадрларды даярлауға негізделетін отандық және шетелдік ғылыми-инновациялық жұмыстарды нарыққа кіргізу және қолданысқа енгізу арқылы жүзеге асырылады. Бәсекелестікті ұлттық деңгейде шешу теоретика-әдістемелік шешімдерге бағытталады, нақтырақ айтсақ, оның елдің әлеуметтік экономикалық дамуына сәйкес келетін Қазақстан Республикасының ұлттық саясатына сәйкес келетін бағыттарды дұрыс таңдау. Мемлекеттегі ішкі экономикалық стратегия мен саясатты жасау кезінде сол ел азаматтары мен кәсіпорындарына бағытталған ұлттық базалық стратегия қабылдануы қажет. Бұл стратегияларда шаруашылықтар мен мемлекеттің әлеуметтік саласына кері әсерін тигізбейтін ұлттық экономика субъектілеріне маңызды болып табылатын бағыттар құрастырылуы керек.

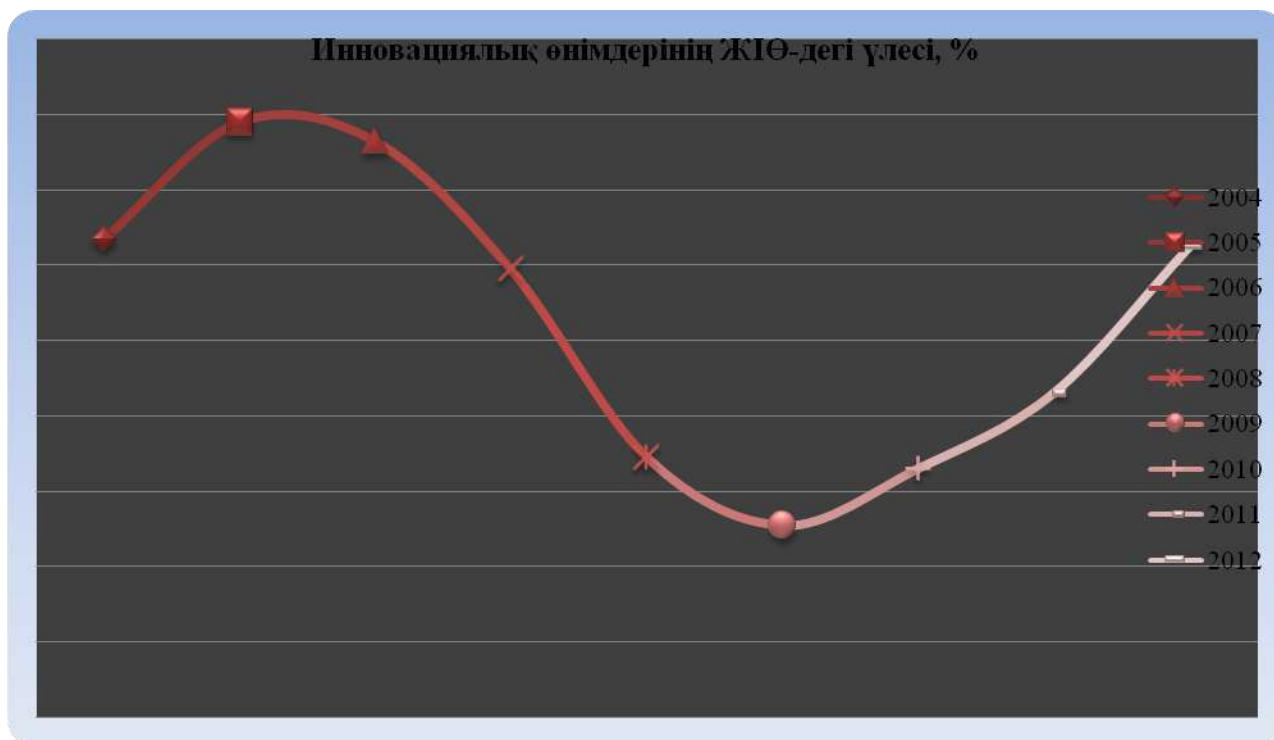
Қазақстанның қазіргі таңда алдына алға қойған мақсаты әлемдік нарықта бәсекегеқабілеттілікке жетуге жол ашатын сапалы жаңа тауарлар мен технологияларды жасап шығарып қолданысқа енгізетін және инновациялық даму арқылы отандық экономикасын бәсекеге қабілетті ететін әлемнің 30 дамыған елдерінің қатарына кіру. Қазіргі таңда Қазақстан экономикалық реформалары бойынша Орталық Азия мемлекеттерінің арасында көшбасшылықты ала отырып, бұрынғы көптеген посткеңестік елдердің алдын алады. Дегенмен мемлекетіміздің экономикасының қарқынды дамуына қарамастан оның бірнеше мәселелері де бар. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Дағдарыстан дамуға» жолдауы мен «Қазақстан Республикасының 2003-2015 жылдарға Индустриалдық-Инновациялық даму бағдарламасы» шеңберінде өңірлерді инновациялық дамыту мәселесін қарқынды түрде жүргізу қажеттілігі туды.

Бәсекеге қабілеттілік – субъектіге экономикалық бақталастыққа түсуге мүмкіндік беретін белгілерге ие болу. Әлемдік бәсекені зерттеуші американдық зерттеушісі М.Портердің айтуы бойынша, ұлттық экономиканың бәсекеге қабілеттілігі ел азаматтарының өмір сүрудің жоғары деңгейімен қамтамасыз ететін мемлекеттің ресурстарын тиімді қолданылуына негізделеді. Ұлттық бәсекегеқабілеттілік – бұл бәсекелестеріне қарағанда тауарлар мен қызметтерді бағалық және бағалық емес белгілеріне байланысты тұтынушыларға тиімді болатын және әлемдік нарық талаптарына сәйкес келетін ұлттық экономиканың тауарлар мен қызметтерді өндіру мен жүзеге асырумен бір мезгілде мемлекет пен оның азаматтарының экономикалық әл-ауқатын жоғарлату қабілеті. Ұлттық бәсекегеқабілеттілік – бұл мемлекеттің ел тұрғындарының табыстылығын көтеру мақсатында ішкі және сыртқы нарықта тауарлар мен қызметтерді өндіру және пайдалану қабілеттілігі. [1]

Еңбек және табиғат ресурстарының шектеулілігі жағдайында экономикалық өсудің тұрақтылығы мен ел азаматтарының өмір сүру деңгейі мен сапасын қамтамасыз ету тек экономиканың инновациялық модернизациясы негізінде ғана мүмкін болады. Бұл дегеніміз кез-келген саланың негізі ғылыми-техникалық жетістік – іргелі зерттеу нәтижелері, жаңа технологияларды ойлап табу салалары, тұрақты және жақсартылған инновациялар. Және осы жаңа технологиялар мен инновациялардың Қазақстанның инновациялық дамуының негізгі факторларының бірі ретінде қарастыру.

Инновация – жаңа практикалық әдісті тарату және қолдануды құрудың кешенді үрдісі немесе ғылыми-техникалық шешімнің, адамдардың, ұсыныстардың, жаңа идеялардың тәжірибеге енуі, іске асырылуы және де соңында қолданылуы. Инновация туралы осындай көптеген түсініктемелер беруге болады. Инновация ұғымын бірнеше мағынамен түсіндіруге болады, бірақ та ең бастысы “инновация” мен “жаңалық” терминдерін айыра біліп, ол ұғымдардың мағынасын білу керек. Жаңалық қандай да қызмет саласында оның тиімділігін жоғарылату бойынша фундаменталды, қолданбалы, тәжірибелік жұмыстардың рәсімделген нәтижесі болып табылады. Жаңалық мынадай түрлерде рәсімделеді: жаңалық ашу; патенттер; тауар белгісі ; рационализаторлық ұсыныстар; жаңа немесе өндіріс процесі құжаттары; ұйымдастыру, өндіріс немесе басқа құрылымдар; ноу-хау; ұғымдар; ғылыми тұрғыдағы принциптер; құжаттар (стандарттар, ұсыныстар, әдістемелер, нұсқаулар және т.б.); маркетингтік зерттеулердің нәтижелері және т.б. жаңалықты жасаудағы инвестиция – жұмыстың жартысы. Ең бастысы — жаңалықты енгізу, жаңалықты инновация формасына айналдыру, яғни инновациялық диффузияны жалғастыруға болады. Жаңалықты жасау үшін маркетингтік зерттеулер жүргізу қажет. Ал, инновация – жаңалықты енгізуде басқару объектісін өзгерту мақсатында және экономикалық, әлеуметтік, экологиялық, ғылыми-техникалық немесе басқа тиімділік түрлерінің соңғы нәтижесі. Яғни, жаңалықты ендіріп, іске асырылғанда инновация пайда болады. Қысқаша айтқанда, инновация – жаңалықты енгізудің нәтижесі.[2]

Әлемдік экономиканың дамуы бүгінгі таңда аса өзекті мәселеге айналып отыр. Себебі, қазіргі жаһандану заманында кез-келген мемлекет халықының әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға талпынады. Осы мақсатқа жету барысында халықаралық мамандану мен кооперацияның тереңдеуі, елдер арасында технологиялармен алмасу арқылы инновациялық жағдайын дамыту – экономикалық өрлеудің маңызды факторына айналууда. Сол сияқты Қазақстанның да басымды мақсаттарының ең негізгісі – инновациялық жағдайды дамыту арқылы әлемдік экономикалық жүйеге Қазақстанның интеграциялануының нәтижелі жүйесін құру. Негізінен индустриалы-инновациялық бағыт дағдарыстан кейінгі Қазақстанның дамуы моделінің негізі болып табылады. [4]

Сурет 1 - Инновациялық өнімдердің ЖІӨ-дегі үлесі

Әлемдік тәжірибеге сүйенетін болсақ, Жалпы ішкі өнім көлемінің артуы мен дамуы елде шығарылатын және қолданысқа енгізілген инновациялар көлемін тікелей байланысты. Қазақстандағы Жалпы ішкі өнімге әсер ететін инновациялық жағдайдың соңғы жылдары құбылмалы екенін көреміз. Дегенмен дағдарыстан кейінгі дамудың өсе бастағанына көз жеткізуге болады.

Әлемдік экономиканың дамуы бүгінгі таңда аса өзекті мәселеге айналып отыр. Себебі, қазіргі жаһандану заманында кез-келген мемлекет халықының әлеуметтік-экономикалық жағдайын жақсартуға талпынады. Осы мақсатқа жету барысында халықаралық мамандану мен кооперацияның тереңдеуі, елдер арасында технологиялармен алмасу арқылы инновациялық жағдайын дамыту – экономикалық өрлеудің маңызды факторына айналууда. Сол сияқты Қазақстанның да басымды мақсаттарының ең негізгісі – инновациялық жағдайды дамыту арқылы әлемдік экономикалық жүйеге Қазақстанның интеграциялануының нәтижелі жүйесін құру. Негізінен индустриалы-инновациялық бағыт дағдарыстан кейінгі Қазақстанның дамуы моделінің негізі болып табылады. [5]

Қазақстан соңғы жылдары орнықты өсу үшін ноу-хау секторын дамытудың маңыздылығын түсіне отырып, ұлттық экономиканың сенімді және ұзармерзімдік дамуына жағдай жасауда, мүмкіндіктер қалыптастыруда. Осы орайда Қазақстанның 2017 жылы ЕХРО көрмесін өткізу шарасына қатысуы инновациялық даму жолына түсуде үлкен серпіліс береді деп болжануда. Осы мақсатта ЕХРО көрмесін өткізудің басты артықшылығы – бұл әрине «жасыл технологияларды» ендіру.

«Жасыл экономика» түсінігі міндетті түрде ендіріліп қана қоймай, жүзеге асырылған іс-әрекеттері қоғамда көрініс табуы керек. Себебі, халықтың тұрмыс-тіршілік жағдайы ең алдымен экология бойынша анықталады. «Жасыл экономика» - ең алдымен, инновация. Болашақтағы дамуымыз соған негізделетін болады. Егер экологиялық тұрғыда бәрі сәтті болатын болса, онда жаңа технология да дамитын болады.

Қазақстан үшін «Жасыл экономика» стратегиялық бағдарламасының экономиканың өсу қарқынына, халықтың әл-ауқаттылығына тигізетін әсерінің қаншалықты маңызды әрі қажет екендігін Қазақстанның бүгінгі таңдағы экономикалық моделімен салыстыра отырып анықтайық.

«Жасыл экономикаға» айналдыру - бүгінгі таңда дамудың басты жолына айналып отыр. «Жасыл экономика» стратегиялық бағдарламасының негізгі қағидаларын қарастыра отырып бұл стратегиялық бағдарламаның біз үшін қаншалықты маңызды екендігін көре аламыз.

Біріншіден, жер бетіндегінің барлығының өзара үйлесімділігі қағидасы. Табиғи ресурстарды рационалды пайдалана отырып кедейлікті жою немесе экономиканы «көгалдандыра» отырып толық жұмысбастылыққа қол жеткізу- бұлар өзара байланысты, әрі шынымен-ақ мүмкін боларлық категориялар. Бүгінгі таңдағы жұмыссыздық проблемасы-ең актуалды мәселелердің бірі болып табылmaq. Әлемдік тәжірибеге сүйенсек, бүгінгі таңда бүкіл әлемдегі 2 млн-нан астам адам жел және күн-энергетикалық салаларда жұмыс атқаруда, бұл көрсеткіштің жартысы дерлік Қытайдың өзіне тиесілі. Бразилияның өзінде биоотынды стратегияның негізінде жылына 1 млн жұмыс орнынан ашылууда. Ендеше бұл бағдарламаның бас мақсаты-жаңа стратегияға байланысты ашылатын түрлі жұмыс орындарының халқымыздың кедей, жұмыссыз бөлігін едәуір көтермелеу болып табылmaq.

Екіншіден, шексіз экономикалық қажеттіліктерді шектеулі табиғи ресурстардың қанағаттандыруын талап етудің мүмкін еместігі қағидасы. Бұл – Қазақстан үшін «Жасыл экономика» стратегиясының қаншалықты маңызды екендігін тағы да айқындап беріп отыр. Мәселен, ҚР геологиялық комитетінің мәлімдеуінше, Қазақстанның жер қойнауындағы мұнай қоры көп дегенде 60 жылға жетпек. Бүгінгі күннің өзінде мұнайды жылдық өндіру көлемі 61 миллион тоннаны құрап отыр, 2015 жылға қарай бұл көрсеткішті 90 миллион тоннаға, ал 2020 жылы 120 миллион тоннаға дейін көтеру жоспарлануда. Мұндай жоспарлар елдер арасындағы келісімдер негізінде алға қойылып отыр, ал бұл - еліміздің табиғи ресурстарын экспансиялаудың бірден-бір жолы болып табылmaq. «Жасыл экономика» стратегиясы таза экологиялық технологияға және жаңғыртылған энергетикаға негізделеді. Индустриялық-инновациялық дамуды жеделдету жөніндегі мемлекеттік бағдарламаға сәйкес, еліміз 2015-2020 жылдар аралығында ЖІӨ энергия шығынын тиісінше 25 пайыздан 10 пайызға азайтуды көздеп отыр. Осыған орай, «жасыл технологияға» негізделген, жарықты барынша үнемдейтін диодты энергиялық қуат көздері мен құрылыс материалдарын шығаратын өндірістерді дамытуға күш сала бастады.

Елбасы атап өткендей, болашақта бүкіл әлем «жасыл» технологиямен алға жылжитын болады. «Жасыл» технологиялар өз кезегінде жаңа инновациялық тәсілдерді қолданып, өнімдерді, тұтыну іс-әрекеттерін және технологияларды бастан-аяқ өзгертуге бағытталады. Демек, еліміз «дәстүрлі» табиғи ресурстардың сарқылуы жағдайында жаңа технологияларға жүгінеді, басқа жағынан бұл сарқылуға жақын тұрған ресурстарды мейлінше рационалды пайдалануға алып келеді.

Өз кезегінде «Жасыл» экономикаға өтудің жолдары мен құралдары келесілер болып табылады:

Біріншіден, нәтижесіз әрі тиімсіз субсидиялардан бас тарту, қоршаған ортаға зиян келтіретіннің барлығына шектеу қоярлықтай салық ставкасын белгілеу.

Екіншіден, экологиялық таза өнімдерді өндіруге ынталандыру үшін мемлекеттік сатып алу саясатын жүргізу.

Үшіншіден, инфрақұрылымдарға (қайта жаңғыртылып жатқан энергия көздеріне, энерготиімді құрылыстардың салынуына) мемлекеттік инвестицияларды құю.

Төртіншіден, энергияны үнемдеу мен мұнай саласына деген тәуелділікті төмендету негізінде экспорттық түсімді едәуір көбейту.

Инновациялық экономиканы дамыту, «Жасыл экономикалы» ел құру-бүгінгі таңда Қазақстан үшін дамудың басты ұранына айналып отыр. «Жасыл экономиканы» құру түрлі инновациялық жобаларды қажет етеді, ал бұл сәйкесінше инновациялық экономикамызды одан әрі дамытуға серпін береді. Мұның барлығы ЕХРО-2017 жобасының негізінде жүзеге асырылmaq. Бұл жобадан еліміздің алар пайдасы зор болmaq. Мәселен, бір жарым ғасырлық әлемнің дәстүрі атанған көрме біздің мемлекеттің негізгі басымдықтарын жүзеге асыруға қуатты импульс береді:

Біріншіден, экономикалық және әлеуметтік инфрақұрылым; (транспорт, құрылыс, жұмыс орындары)

Екіншіден, шағын – орта бизнесті дамыту;

Үшіншіден, үдемелі индустриялық-инновациялық даму бағдарламасының алғашқы нәтижесін EXPO-2017-де көрсетуге мүмкіндік аламыз;

Төртіншіден, Қазақстан жастарының инновациялық дүниетанымын қалыптастыру;

«Жасыл экономиканың» дамуына өз үлесін қосуға тек қана мемлекет, бизнес қана емес, сонымен қатар әрбір қазақстандық міндетті. Электроэнергия, жылу энергетикасына, суға бар үнемшілдікпен қарау-әрбір адам үшін өмірінің нормасына айналуы керек. Дамудың жасыл жолы табиғи капиталды болашақ ұрпақ үшін сақтап, қалпына келтіріп, ұлғайтып қана қоймай, бүгінгі таңда әр қазақстандықтың өмір сапасын арттыра түспек.

Қорыта айтқанда, макроэкономикалық тұрақтылықпен қамтамасыздандырылу мемлекеттік саясаттың негізгі бағыты, себебі бұл бағыт индустриалды-инновациялық бағдарламаның басқа салалардың сенімді жұмыс істеуі үшін іргетасы болып табылады. Жаңадан пайда болып жатқан инновациялық бизнеске қолдау жасау керек. Ғылыми зерттеулермен, жаңа технологияларды жасау және қолданысқа енгізумен айналысатын компанияларды авторлық құқықты және патентті тіркеудегі қарапайымдылық, жоғары технология экспорты мен импорты, жаңа технология, шетелдік әріптестерімен инновацияны жүзеге асыру үшін бірлескен кәсіпкерлік құрудағы жеңілдіктер сияқты қолдау жасау керек. Қазақстанның ұлттық инновациялық жүйесін құру кезінде шағын және орта кәсіпкерліктерді дамыту сияқты инновациялық экономиканың басты компоненті мүлдем қарастырылмаған немесе өте төмен деңгейде қарастырылған. Шағын кәсіпкерліктің бәсекеге қабілетті болуы үшін үнемі инновациялық өнім шығарып отыру керек, яғни не жаңа технологияларды жасап шығаруға не басқалар жасаған технологияға рұқсат алу. Сондықтан Қазақстанның алдында инновациялық инфрақұрылымның үлкен көлемін жасау мақсаты тұр.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Портер М.Е. Конкуренция. – М., «Вильямс», 2002.
2. Тычинский А.В. Управление инновационной деятельностью компаний: современные подходы, алгоритмы, инструментарий (зарубежный опыт). Таганрог: изд-во ТТИ ЮФУ, 2009
3. Бөгентаев М.М. Инновационный потенциал Казахстана: теория, методология, механизм развития: Караганда, 2010.
4. Муханов М. Инновации – путь в будущее. //Казахстанская правда. -2010.

УДК 330.146

ҚАЗАҚСТАННЫҢ АДАМ КАПИТАЛЫ САПАСЫН ЖОҒАРЛАТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Есенбек Гулдана Абдурахитқызы

e_guldana_a@mail.ru

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Халықаралық қатынастар факультеті, әлемдік экономика мамандығының 4-курс студенті Алматы, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – э.ғ.к., Л.Медуханова

Бүгінгі таңда жаһандану адамзат дамуының барлық бағыттарын қамтып, дамудың бағытын анықтауда десек болады. Тіпті адами даму капиталының сапасын анықтауға да жаңа шарттар енгізілуде. Қазіргі кезде адами даму капиталының дұрыс моделін қалыптастырған ел, әлемдік экономикада айқын артықшылыққа қол жеткізе алады. Мұны дамыған елдердің мысалынан көре аламыз. Ақпараттық қоғамға ұмтылған заманда адам капиталының сапасын қалыптастыратын факторларға білім беру, ғылым және инновацияны жатқызамыз. Көптеген